

Ajánlás kiskorú személyek médiaszolgáltatásban történő bemutatásához

A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 11/A. §-a elrendeli a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: Médiatanács) számára, hogy készítsen ajánlást a kiskorút szerepeltető olyan műsorszám esetén alkalmazandó követelményekről, amelynek meghatározó témája bűncselekmény, megalázó, kiszolgáltatott helyzetben lévők bemutatása (a továbbiakban: Műsorszám).

A Médiatanács a 75/2025. (II. 4.) számú döntése alapján a jelen ajánlást (a továbbiakban: Ajánlás) teszi közzé.

I. Az Ajánlás célja

1. A kiskorúak médiaszolgáltatásban történő bemutatása fokozott körültekintést érdemel szellemi, lelki, erkölcsi és fizikai fejlődésük védelme érdekében. A felnőttektől eltérő fizikai és szellemi érettségükre, kiszolgáltatott helyzetükre tekintettel kiemelt jogi védelemre van szükségük, amely a médiumokban történő bemutatásuk, illetve szerepeltetésük során különösen megilleti a kiskorúakat. Annak érdekében, hogy a kiskorúak emberi méltósága és alapvető jogai ne sérüljenek, a médiaszolgáltatóknak a műsorkészítés és a műsorszámok közzététele során is nagyfokú körültekintéssel szükséges eljárniuk.

2. Az Ajánlás célja, hogy támpontot adjon az érzékeny kérdéseket, traumákat, személyes, nehéz helyzeteket bemutató Műsorszám esetében ahhoz, hogy a kiskorúak megszólaltatása, szerepeltetése jogszerűen, a kiskorú érdekeinek szem előtt tartásával történjen.

II. A kiskorúak megjelenítésére vonatkozó szempontok

1. A kiskorúak megjelenítése során mindenképp mérlegelni kell, hogy mennyiben indokolt a kiskorú szerepeltetése az adott műsorszámában, megjelenítése szükséges-e a média tájékoztatási feladatainak ellátásához. Kerülni kell a nézettség, illetve a hallgatottság öncélú növelését célzó bemutatást. Amennyiben a médiaszolgáltató megfontolt szerkesztői döntése alapján indokoltnak látja a kiskorú szerepeltetését, úgy az alábbiakra szükséges tekintettel lenni.

2. A kiskorú szerepeltetéséhez, vele készített riport, interjú, videófelvétel, fénykép felhasználásához be kell szerezni a kiskorú törvényes képviselője és – erre vonatkozó jogszabályi előírás esetén – a kiskorú hozzájárulását. A kiskorú törvényes képviselőjét és a kiskorút – életkorának és érettségének megfelelően – előzetesen tájékoztatni szükséges a Műsorszám készítésének céljáról és a felhasználás módjáról, annak várható következményeiről, valamint arról, hogy a Műsorszám készítésének folyamata során mindvégig megilleti őket a teljeskörű tájékoztatáshoz és információhoz való jog, annak érdekében, hogy a kiskorú médiaszolgáltatásban történő szerepeltetésére vonatkozó beleegyezésüket a lehető legtöbb információ birtokában tehessék meg.

3. A médiaszolgáltató a lehetőségeihez mérten győződjön meg arról, hogy a szülők, rokonok, törvényes képviselők, vagy más, a kiskorú neveléséért és gondozásáért felelős személyek a kiskorú szerepeltetéséből előnyt nem szereznek, vagy e szerepléssel nem befolyásolják bármely hatóság, bíróság döntését.

4. A médiaszolgáltató felvételtől történő sugárzás esetén lehetőség szerint:

- vegye figyelembe a kiskorú és/vagy törvényes képviselőjének véleményét, és az eltérést megfelelően indokolja;
- biztosítsa, hogy a kiskorú és/vagy törvényes képviselője visszavonhassa a közzétételre vonatkozó engedélyét.

A médiaszolgáltató élő adás esetén lehetőség szerint biztosítsa,

- hogy a kiskorú bármikor megszakíthassa a szereplést, illetve
- a közzétételre adott engedély visszavonása esetén az adott Műsorszám online közzétett változatának utólagos elérhetetlenné tételét.

Élő Műsorszám közzététele esetén a médiaszolgáltató köteles a kiskorú szerepeltetésének körülményeit úgy biztosítani, hogy az az Ajánlásban foglalt követelményeknek a lehető legteljesebb mértékben megfeleljen.

5. A médiaszolgáltatónak, illetve a Műsorszám készítőinek tiszteletben kell tartaniuk a kiskorú emberi méltóságát és személyiségi jogait, valamint törekedniük kell arra, hogy hitelesen, objektíven és kellő érzékenységgel mutassák be a kiskorút. A pszichikai, társadalmi és egyéb következmények felmérése érdekében a tartalom elkészítése előtt és annak során javasolt konzultálni a kiskorúval és azon személyekkel, akik a kiskorúhoz közel állnak, ismerik a személyiségét, szokásait, családi helyzetét és egyéb körülményeit. Olyan esetben, amikor nem egyértelmű, hogy a kiskorú szerepeltetése, bemutatása milyen veszélyekkel járhat a kiskorúra nézve, megfelelő szakember (például pszichológus, orvos, pedagógus, gyermekjogi képviselő) véleményének kikérése is szükséges lehet.

6. Nem tehető közzé a Műsorszámban a kiskorú etnikai származására, nemzetiségére, szexuális orientációjára, faji hovatartozására vagy vallására, valamint a kiskorú megjelenésére, fogyatékoságára vagy más védett tulajdonságára vonatkozó bármilyen pejoratív megsejtés vagy utalás.

7. A kiskorút nem lehet bemutatni megalázó, kiszolgáltatott, szélsőséges (például síró, sérült, veszekedő, öntudatlan) helyzetben. Kiskorú nem jeleníthető meg züllött, erkölcstelen tevékenység gyakorlása közben. Nem tehető közzé olyan Műsorszám, amely egyértelműen a kiskorú személy testi kizsákmányolására fókuszál, a kiskorút szexualizálja, kiskorú nem mutatható be olyan egyéb módon, amikor a magánszféráját sértő helyzetben van.

8. Tiszteletben kell tartani a kiskorú magán- és családi életét, ezeknek a bemutatással össze nem függő részletei nem tehetők közzé. Nem tehető közzé továbbá olyan Műsorszám, amelyben a kiskorút bizalmas családi ügyekről vagy olyan speciális témákról kérdezik, amelyeknek nyilvánosságra kerülése önmagára, illetve környezetére gyakorolt rövid-, illetve hosszabb távú hatásait nem tudja megfelelően felmérni. Az érzékeny témákat feszegető kérdések, még ha tréfának is szánják, kellemetlen, megalázó helyzetet teremthetnek, ennek érdekében a kiskorút érintő, különösen érzékeny témákban kellő körültekintéssel és a téma iránti fokozott érzékenységgel szükséges eljárni.

9. A kiskorú szerepeltetése során tartózkodni kell az olyan kategorizálástól, leírástól, kifejezés használatától, amely a kiskorú szűkebb, illetve tágabb környezetében stigmatizálást eredményezhet. A médiaszolgáltatótól gondos körültekintést igényel a kiskorú ábrázolása, ennek során kerülni kell az olyan szerepeltetést, aminek következtében a kiskorú lelkileg sérülhet, így különösen zaklatás (beleértve a zaklatás internetes formáit is), kiközösítés vagy diszkrimináció áldozatává válhat. Ennek érdekében nem használhatók olyan szavak és kifejezések, amelyek ítélkezők, megalázók, gúnyos tartalmúak. A Műsorszámot csak tárgyilagosan, a bemutatott eseménnyel kapcsolatos, valós tényállítások közlésével lehet közzétenni, továbbá tartózkodni kell az olyan kommunikációtól, amely áldozathibáztatáshoz vezethet vagy arra utalhat. Kerülni kell a szerepeltetés során a kiskorú külső megjelenésén

való gúnyolódást, amely megalázó helyzetbe hozhatja, károsan befolyásolhatja az önértékelését.

10. A kiskorúval korának, fejlettségének és értelmi szintjének megfelelő módon szükséges kommunikálni, nem tehető ki manipulációnak vagy szorongásnak. Kiskorú személlyel szemben nem lehet lekezelő, megalázó, gúnyos, agresszív, tolakodó stílust alkalmazni, illetve olyan tényről, adatról, történésről kérdezni, amelyet koránál fogva nem érthet. A Műsorszám készítése során törekedni kell arra, hogy a kiskorú megfelelő felkészülési időt kaphasson, szerepeltetésére számára megfelelő körülmények között kerüljön sor, véleményének előzetes vagy öncélú befolyásolásától tartózkodni kell. A médiaszolgáltató ne tegyen fel irányított kérdéseket, ezzel ne manipulálja az adott válaszokat, törekedjen arra, hogy a kiskorú szabadon válaszoljon a feltett kérdésekre.

11. Nagy gondossággal, érzékenységgel szükséges eljárni azokban az esetekben, amikor a kiskorúval valamilyen tragédia vagy fájdalmas élmény kapcsán készítenek felvételt. Ennek során lényeges, hogy a kiskorúban minél kisebb mértékben kerüljenek felidézésre az átélt fájdalmak, szenvedések, ne kelljen többször is elismételnie a történeteket, illetve az ilyen témát feldolgozó Műsorszámokban nem szabad a kiskorúról lealacsonyítóan, valamint oly módon beszélni, hogy az a korábban elszenvedett fájdalmát és veszteségét fokozza.

12. Kerülni kell a nem konszenzuális érzelmi/szexuális kapcsolatokat romantizáló, relativizáló kifejezéseket (például szerelemföltés, felnőtt-gyermek között szerelmi kapcsolat), illetve ajánlott a „gyermekpornográfia” helyett a „gyermek szexuális bántalmazását ábrázoló tartalom” kifejezés használata.

13. Amennyiben a médiaszolgáltató vágóképként, illusztrációként olyan kép- vagy hangfelvételt használ, amelyben kiskorú látható vagy hallható, úgy mérlegelni kell az adott médiatartalom jellegét, műfaját, témáját, és a tájékoztatáshoz fűződő érdekhez mérten törekedni kell arra, hogy a közreadott vágókép, illusztráció a kiskorú személyiségi jogát tiszteletben tartsa, emberi méltóságát ne sértse. Nem tehető közzé a kiskorúról, hozzátartozójáról vagy vele kapcsolatban lévő más személyről olyan történet, kép- vagy hangfelvétel, amely őket veszélynek teheti ki.

14. A Műsorszámokban kerülni kell a szenzációhajhászást, a kiskorúra vonatkoztatható ítélező, minősítő kifejezéseket. A bűncselekmény bemutatása során a kiskorú és hozzátartozóinak, valamint a bűncselekmény más érintettjeinek személyiségi jogait tiszteletben kell tartani.

15. A bűncselekmények áldozatává, elkövetőjévé, gyanúsítottjává vált, vagy ezen ügyekben tanúként meghallgatott, illetve a bűncselekménnyel bármilyen más módon kapcsolatba került kiskorú azonosítására alkalmas személyes adat (például név, arckép, lakcím) nem tehető közzé. Tartózkodni kell minden olyan információ közzétételétől, illetve szóhasználatától, amelyek – akár más médiatartalmakban megjelent információkkal együtt – azonosíthatóvá teszik az érintett kiskorút, vagy bármilyen más módon utalhatnak személyazonosságára. Mindez abban az esetben is követendő, ha a kiskorú törvényes képviselője hozzájárul a kiskorú Műsorszámokban történő bemutatásához. A fentiek alól csak az jelenthet kivételt, ha a kiskorú személyes adatainak közzététele a kiskorú érdekét szolgálja (például eltűnt gyermekkel kapcsolatos műsorszámok), vagy azt bírósági határozat rendelte el.

16. A Műsorszámokban nem tehető közzé elhunyt kiskorú holttestét ábrázoló, vagy egyébként a kiskorúhoz fűződő kegyeleti jogot hátrányosan érintő felvétel.

Budapest, 2025. február 4.